



РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 27 червня 2023 року № 13-3

Київ

Про розгляд Звіту про результати аналізу ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам та компенсації роботодавцям витрат на оплату праці за їх працевлаштування, в умовах воєнного стану

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України «Про Рахункову палату» розглянуто Звіт про результати аналізу ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам та компенсації роботодавцям витрат на оплату праці за їх працевлаштування, в умовах воєнного стану.

За результатами розгляду Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. Сформована система надання державної підтримки для 4,9 млн внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) спрямована на задоволення їх першочергових потреб у соціальному захисті та працевлаштуванні, але потребує суттєвого підвищення спроможності її механізмів для ефективного реагування на кризові виклики, пов'язані з воєнним станом, і забезпечення контролю за повнотою, своєчасністю, якістю надання державної підтримки ВПО, а також для економного, продуктивного, результативного і цільового використання виділених бюджетних коштів.

Через відсутність узгоджених дій і належної координації роботи головних розпорядників бюджетних коштів (Міністерство соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики) та Міністерство економіки України (далі –

Мінекономіки) з розпорядниками нижчого рівня та/або отримувачами таких коштів ускладнено реалізацію законного права великої кількості громадян-ВПО на державну підтримку.

Так, на початок 2022 року в Україні обліковувалося **1 473 тис. ВПО**, з них лише **20,1 відс.** відповідали вимогам для отримання грошової допомоги від держави, обсяги якої щороку становили майже **3 млрд гривень**. Після 24.02.2022 чисельність зареєстрованих ВПО зросла більш як втричі і на **31.12.2022** становила **4855 тис. осіб**, з них **54,6 відс.** отримували допомогу на проживання, виплати якої державі коштували **53,5 млрд гривень**. Крім того, із загальної кількості зареєстрованих працездатних ВПО (2122,8 тис. осіб) з **березня 2022 року** за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету (**200 млн грн**), виділених на компенсацію роботодавцям витрат на оплату праці, забезпечено **працевлаштування 16 352 осіб (0,8 відсотка)**.

1.1. Мінсоцполітики виконувало бюджетну програму за КПКВК 2501480 «Надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (далі – КПКВК 2501480) у I півріччі 2022 року під час гострої фази воєнних дій, що ускладнило планування розрахунків за обсягами та періодами здійснення видатків, відстрочило призначення та виплату допомоги на проживання ВПО, супроводжувалося технічними проблемами у роботі програмного забезпечення, неодноразовим поверненням коштів неправильно або помилково виплаченої допомоги. Як наслідок, вже на початку II півріччя 2022 року Мінсоцполітики не мало можливості надалі повною мірою використовувати асигнування, виділені на виплату допомоги на проживання ВПО. При цьому Міністерство не ініціювало відповідних управлінських рішень щодо перерозподілу видатків бюджету між іншими бюджетними програмами. На кінець 2022 року залишилися невикористаними **4158,7 із 57647,3 млн грн бюджетних асигнувань за програмою** (з них **3,4 млн грн повернено до державного бюджету з рахунків Мінсоцполітики та розпорядників нижчого рівня**), що свідчить про неефективне управління коштами.

Фінансового ресурсу на компенсацію роботодавцям витрат на оплату праці за працевлаштування ВПО, виділеного Мінекономіки та Державним центром зайнятості (далі – ДЦЗ) за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету за КПКВК 1201700 «Надання роботодавцям компенсації витрат на оплату праці за кожну працевлаштовану особу з числа внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні» (далі – КПКВК 1201700), виявилось недостатньо, тому надання компенсації витрат роботодавцям наприкінці **2022 року фактично було призупинено**. Однак **Кабінет Міністрів України своєчасно не визначив інших джерел фінансування** (наприклад, кошти Фонду загальнообов'язкового соціального

страхування на випадок безробіття (далі – Фонд безробіття), де у 2022 році спостерігався профіцит).

1.2. Через недосконалі організаційно-правові механізми надання допомоги на проживання ВПО та компенсації витрат роботодавцям за їх працевлаштування, правові прогалини окремих нормативно-правових актів структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад (далі – уповноважені органи) та регіональні центри зайнятості приймали численні необґрунтовані рішення.

Мінсоцполітики не запровадило періодичної статистичної або іншої звітності з питань обліку ВПО та надання їм допомоги на проживання. Відсутність на центральному рівні контролю за відображенням в обліку уповноваженими органами виявлених переplat (недоплат), стану їх погашення, а також недоліки у функціонуванні та несвоєчасне доопрацювання програмного забезпечення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб (далі – ЄІБДВПО), програмного комплексу «Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада» (далі – ПК «Соціальна громада»), програмно-технічного комплексу «Автоматизована система оброблення документації з призначення та виплати допомог» (далі – АСОПД) та Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (далі – ЄІССС), Єдиного державного вебпорталу електронних послуг (далі – Портал Дія) негативно впливали на прийняття уповноваженими органами обґрунтованих оперативних та результативних управлінських рішень і призводили до переplat.

У результаті на державному рівні немає узагальнених відомостей про суми переplat грошової допомоги/допомоги на проживання, зокрема щодо яких є високі ризики непогашення, а отже, і втрат державного бюджету. У всіх семи охоплених аналізом уповноважених органах із 332 встановлено переplати з різних причин на суму щонайменше 13,0 млн гривень. Наприклад, Департаментом соціальної політики Вінницької міської ради на початок і кінець 2022 року не відображено в бухгалтерському обліку переplat грошової допомоги на суму 496,3 і 415,6 тис. грн відповідно, які виникли у 2014–2022 роках, що суперечить нормам частини п'ятої статті 9 Закону України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і згідно зі статтею 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства та призводить до викривлення фінансової звітності.

1.3. Мінфіном на початок червня 2023 року не затверджено методики верифікації компенсації витрат роботодавцям, методику верифікації допомоги на проживання ВПО затверджено лише у квітні 2023 року. Порядок проведення верифікації Мінекономіки не розроблено; рекомендації за результатами верифікації до уповноважених органів надходили із запізненням на два–три місяці, результати їх опрацювання не узагальнювалися.

Проведене одноразово в серпні 2022 року звіряння фактів перетину кордону ВПО свідчить, що 151123 осіб перебували за кордоном, з них продовжували отримувати допомогу на проживання 94 042 особи, більше третини яких – понад 90 днів, 4,8 відс. – 150 днів. Отже, за розрахунками, неправомірно виплачено **892,5 млн грн** допомоги на проживання, що є втратами державного бюджету і еквівалентно, наприклад, вартості **8750 квадрокоптерів DJI Mavic 3 Pro Fly More Combo, або 610 дронів-камікадзе, або 5 ударних БПЛА Bayraktar TB2** для потреб Збройних Сил України.

Нормативне запровадження Урядом з 20.10.2022 контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання допомоги на проживання ВПО, який мають здійснювати територіальні органи Національної соціальної сервісної служби України (далі – Нацсоцслужби), **було доцільним, але це рішення діяло короткий термін:** вже із січня 2023 року такий контроль на виконання доручення Віцепрем'єр-міністра – Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 27.12.2022 до пункту 4.1.2 протоколу від 23.12.2022 та наради, проведеної 29.12.2022 під головуванням Прем'єр-міністра України, обмежено випадками надходження інформації про можливі факти порушення ВПО норм законодавства від правоохоронних, уповноважених органів та органів місцевого самоврядування. Разом з тим лише за два місяці 2022 року територіальні органи Нацсоцслужби склали **32 901 акт** про відсутність ВПО за фактичним місцем проживання/перебування (58,3 відс. загальної кількості перевірок), за результатами яких у кожному другому випадку уповноважені органи прийняли рішення про припинення виплат. Так, лише у трьох охоплених аналізом уповноважених органах міст Дніпра та Львова за підсумками перевірок Нацсоцслужби припинено виплату **1566 ВПО** на загальну суму **3703,0 тис. гривень**.

2. Аналіз засвідчив, що сформована напередодні повномасштабного вторгнення РФ на територію України нормативно-правова база, незважаючи на окремі недоліки, врегульовувала більшість питань встановлення статусу ВПО та надання їм грошової допомоги. При цьому ситуативне, непродумане до кінця правове реагування на зміну обставин в умовах воєнного стану спричинило правові прогалини та неузгодженості, більшість з яких на момент аналізу не врегульовані.

2.1. Порядок оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 р. № 509 (далі – Порядок № 509), і Порядок надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 332 (далі – Порядок № 332), які регулюють механізми взяття на облік ВПО та надання їм допомоги на проживання в умовах воєнного стану, мали ряд правових прогалин, а несистемне і запізніле внесення змін до цих порядків створило умови для довільного трактування їх норм

Мінсоцполітики та уповноваженими органами. Так, уповноважені органи при призначенні допомоги на проживання ВПО діяли на власний розсуд, що призвело (залежно від місяця звернення за отриманням допомоги) як до недоплат (з травня по 24.08.2022), так і переплат (після 24.08.2022).

2.2. Обмеження системи контролю за дотриманням законодавства ВПО, майже повна цифровізація процесу отримання статусу ВПО і допомоги на проживання без відповідної взаємодії з іншими базами даних для верифікації даних створили високі ризики зловживань з боку одержувачів та спричинили надлишкове фінансове навантаження на державний бюджет. Так, у Центральному управлінні соціального захисту населення Дніпровської міської ради (далі – Центральне УСЗН Дніпровської міської ради) встановлено **випадок надання з березня по грудень 2022 року допомоги на проживання на загальну суму 60,0 тис. грн ВПО К., який засобами Порталу Дія 29.04.2022 подав комплексну заяву про взяття на облік та надання допомоги на проживання на себе і двох дітей, які відповідно до звернення його дружини з 19.03.2022 перебували з нею в м. Батумі, Грузія.**

2.3. Порядком № 332, на відміну від Порядку надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 р. № 505 (далі – Порядок № 505), не передбачено адресності, будь-яких критеріїв і вимог до ВПО – одержувачів допомоги на проживання, не визначено жодних підстав для припинення її виплати, що, враховуючи постійне зростання чисельності ВПО, які потребують державної підтримки, посилює навантаження на державний бюджет і створює нерівні умови для різних категорій ВПО, зокрема:

- **на початок 2022 року майже 80 відс. ВПО, які перемістилися з 2014 року з Донецької та Луганської областей, АР Крим і м. Севастополя та за 8 років встигли інтегруватися в приймаючу громаду, не отримували грошової допомоги, оскільки мали житлові приміщення у регіонах, не включених до Переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та Переліку населених пунктів, що розташовані на лінії розмежування, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 листопада 2014 р. № 1085-р (далі – Перелік № 1085), або кошти на рахунках в банках тощо.**

З березня 2022 року і на час аналізу правові прогалини Порядку № 332 надавали можливість таким особам отримувати допомогу на проживання. Так, ВПО Б., який до 24.02.2022 виїхав з м. Горлівка Донецької області до м. Києва і не відповідав критеріям Порядку № 505 для отримання грошової допомоги, **перемістився з Подільського до Дарницького району м. Києва, де повторно став на облік 21.04.2022 і відповідно до Порядку № 332 отримав право на надання допомоги на проживання. Рішення про призначення допомоги прийнято 09.06.2022,**

і допомога на проживання в розмірі 2000 грн виплачується йому щомісяця з березня 2022 року і на момент аналізу, при цьому немає **нормативних підстав для прийняття рішення про припинення виплат.**

Довільне трактування Мінсоцполітики норм законодавства щодо ВПО **замість ініціювання усунення таких прогалин розширило підстави для отримання** окремими особами статусу ВПО і відповідних пільг, а також не узгоджувалося зі статтями 133, 140 Конституції України, Законом України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні», Законом України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (далі – Закон № 1706) і Порядком № 509. Так, Мінсоцполітики у березні – квітні 2022 року повідомило уповноваженим органам, що отримати статус ВПО можуть особи, які перемістилися в межах адміністративно-територіальної одиниці, визначеної Переліком адміністративно-територіальних одиниць, на території яких платникам єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, які перебувають на обліку на відповідній території, може надаватися допомога в рамках Програми «Підтримка», затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 р. № 204-р, без будь-яких уточнень, що суперечить пункту 2 Порядку № 509, який передбачає переміщення **саме з території такої адміністративно-територіальної одиниці, та дозволило вважати переміщенням**, наприклад, переміщення з вулиці на вулицю (села, селища, міста) тощо;

- користуючись недосконалістю Порядку № 332, ВПО, які, наприклад, до **повномасштабного вторгнення** проживали у м. Дніпро і не отримували грошової допомоги, набули права на допомогу на проживання на підставі судових рішень, **взагалі не переміщуючись.**

Зазначене зумовило **реальні ризики збитків державного та місцевих бюджетів** за рахунок відшкодування судових витрат за задоволеними позовами щодо відмови у виплаті допомоги на проживання. Так, за КПКВК 2501290 «Забезпечення виконання рішень суду» станом на 31.12.2022 Мінсоцполітики **не забезпечено** бюджетними асигнуваннями для погашення бюджетних зобов'язань, які виникли на підставі рішень суду на користь стягувача за **143,4 тис. справ** на загальну суму **1606,1 млн грн**, у т. ч. у Дніпропетровській області – **65,4 млн грн**;

- **автоматичне надання Порядком № 332 ВПО, які до 24.02.2022 отримували грошову допомогу, права на допомогу на проживання без диференціації за місцем проживання/перебування на дату введення воєнного стану** (включення до переліків, затверджених Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (далі – Мінреінтеграції)) **та майнового стану сім'ї**, враховуючи збільшення розмірів допомоги для кожної особи та скасування обмежень на сім'ю, **призвело до покращення матеріального стану таких сімей** на тлі гострої потреби в коштах ВПО, які евакуюються з районів ведення бойових дій. Так, умовна сім'я з 4-х осіб (працюючі батьки і двоє дітей) з

числа ВПО, яка проживає у м. Львові і до 24.02.2022 отримувала 2884 грн щомісяця, після початку широкомасштабного вторгнення почала отримувати **10000 грн (у 3,5 рази більше) або, наприклад, одинока працююча особа, яка проживає з 2014 року в м. Ужгороді, не переміщуючись, почала отримувати 2,0 тис. грн замість 442 грн (у 4,5 рази більше);**

- невизначення Порядком № 332 економічних стимулів щодо працевлаштування призвело до збільшення частки осіб працездатного віку в загальній кількості одержувачів допомоги (**53,3 відс. проти 31,7 відс.**) на початок 2022 року, що також посилює фінансове навантаження на бюджет.

2.5. Неузгодженість дій Мінсоцполітики і Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) щодо трактування норм постанови Кабінету Міністрів України від 08 березня 2022 р. № 225 «Деякі питання порядку проведення медико-соціальної експертизи на період дії воєнного стану на території України» **про перенесення строку повторного огляду** медико-соціальною експертною комісією (далі – МСЕК), який припав на період дії воєнного стану на території України, **на строк після припинення або скасування дії воєнного стану, але не пізніше шести місяців після його припинення або скасування за умови неможливості направлення повнолітніх осіб на МСЕК, а дітей на лікарсько-консультативну комісію, а також перекладення МОЗ повноважень щодо встановлення умов такої неможливості на працівників закладів охорони здоров'я фактично надає їм безконтрольні дискреційні повноваження, створює високі ризики зловживань і здійснення переplat, а отже – корупційної складової.**

3. Мінсоцполітики не в повному обсязі виконало повноваження щодо обліку ВПО та надання їм допомоги на проживання як держатель та адміністратор відповідних програмних комплексів ЄБДВПО, АСОПД, ЄІССС, ПК «Соціальна громада», а також головний розпорядник бюджетних коштів за КПКВК 2501480, що призвело до системних недоліків в обліку ВПО та наданні їм допомоги на проживання, створило ризики неефективного витрачання бюджетних коштів та їх втрати.

3.1. Мінсоцполітики скасовано відомчу звітність уповноважених органів щодо обліку і стану призначення ВПО грошової допомоги, запроваджену з жовтня 2014 року. Одночасно у наявних базах даних не передбачено можливості формувати звіти про чисельність ВПО і надання їм допомоги на проживання за звітний період (місяць, квартал, рік тощо), що викривлює уявлення про фактичний стан справ із реалізації бюджетної програми за КПКВК 2501480.

Так, на запит Рахункової палати під час здійснення аналізу **тричі на одну і ту саму дату** (станом на 31.12.2022 у розрізі регіонів) формувалися звіти щодо чисельності ВПО, які отримують допомогу на проживання, що не узгоджувалися зі звітами щодо чисельності ВПО, які перебувають на обліку. Зі змісту отриманих пояснень зрозуміло, що коректність **окремих уточнених даних є сумнівною навіть для самого Міністерства.**

3.2. Автоматизований обмін електронними даними між інформаційними ресурсами Мін'юсту щодо актів цивільного стану громадян не здійснюється. Дані про смерть ВПО отримуються уповноваженими органами з інформації про верифікацію, яка у 2022 році надходила до уповноважених органів **нерегулярно, із запізненням на декілька місяців (три і більше)**, що зумовлювало **переплати** допомоги на проживання у зв'язку зі смертю ВПО.

3.3. Міністерством проігноровано попередження Державного підприємства «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики», що **Міністерство цифрової трансформації України** (далі – Мінцифри) **надало технічну можливість подання** через Портал Дія **комплексної заяви** про взяття на облік як ВПО та надання допомоги на проживання **громадянам**, які переміщалися в межах тимчасово окупованих з 2014 року територій (АР Крим, м. Севастополя і частина Луганської та Донецької областей) або, навпаки, з неокупованої до тимчасово окупованої територіальної громади, **що суперечить статті 18 Закону України** від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Як наслідок, із квітня 2022 року по квітень 2023 року кількість таких заяв **збільшилась з 212 до 314**, але допомога не призначалася. Разом з тим особам, які переміщувалися в межах тимчасово окупованих з весни 2022 року територій (наприклад, з м. Каховка до м. Нова Каховка або з м. Бердянська до м. Токмак), така допомога **виплачується**.

3.4. Програмні комплекси ЄІБДВПО, ЄІССС, ПК «Соціальна громада» на момент аналізу **функціонували в режимі дослідно-промислової експлуатації** та постійно доопрацьовувалися, що свідчить **про високі ризики неефективної організації надання допомоги на проживання**, зокрема:

- **усупереч статті 8 Закону України** від 05 липня 1994 р. № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» **ЄІБДВПО**, у якій зберігається інформація з обмеженим доступом, **упродовж восьми років не має комплексної системи захисту інформації, підтвердженої відповідності, повноцінно не функціонує, не актуалізована згідно з усіма вимогами чинного законодавства**. Так, довідник класифікатора об'єктів адміністративно-територіального устрою України після проведеної децентралізації **не актуалізовано, не налаштовано скасування дії довідки** про взяття на облік у разі повідомлення ВПО про повернення до покинутого місця проживання відповідним уповноваженим органам; **відомості** про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби ВПО **не зберігаються; немає даних щодо виплати ВПО грошової допомоги** відповідно до Порядку № 505 та **допомоги на проживання після 01.01.2023; звіти на підставі всіх даних про ВПО, наявних в ЄІБДВПО, не формуються. На доопрацювання системи у 2022 році витрачено 1300 тис. грн міжнародної технічної допомоги, що свідчить про непродуктивне використання коштів;**

- ПК «Соціальна громада» із введенням воєнного стану і до травня 2022 року практично не функціонував через високе навантаження і недостатню технічну спроможність;

- надання можливості дистанційного подання комплексної заяви про взяття на облік ВПО та отримання допомоги на проживання засобами Порталу Дія лише з **19.04.2022** і надмірна завантаженість у березні 2022 року уповноважених органів призвели до **неодноразового подовження кінцевого терміну** подання заяви для **нарахування** допомоги на проживання, починаючи з **березня 2022 року**. У Порядку № 332 цей термін встановлювався **тричі**: до **31.03.2022**, **14.04.2022** і **30.04.2022** включно. **Недоліки в інформаційній взаємодії з Порталом Дія** (держатель Мінцифри, з яким Мінсоцполітики укладено відповідні договори) **відстрочували отримання ВПО** допомоги на проживання або зменшували її **розмір**, передбачений Порядком № 332. Так, через **відсутність контролю** щодо подання заяв однією особою і тільки один раз, що містять повні і коректні дані, **виникли проблеми з їх опрацюванням**; у поданих заявах виявлено **численні помилки** в номерах банківських рахунків і даних одержувачів, оскільки, зокрема, **не завантажувалися реквізити** свідоцтва про народження дитини, довідки МСЕК про встановлення інвалідності; у сформованих довідках про взяття на облік ВПО переважно **некоректно завантажувалася адреса реєстрації** та/або фактичного місця проживання/перебування ВПО, місця народження, номер ID-картки. Право виправляти такі недоліки надано уповноваженим органам з 24.05.2022, його реалізація потребувала здебільшого особистого звернення ВПО;

- **вжиті Мінсоцполітики заходи** щодо пришвидшення **призначення і виплати допомоги на проживання ВПО**, заяви яких подано через Портал Дія до **30.04.2022**, здійснювалися до кінця 2022 року та були не завжди дієвими. **Мінцифри** надсидало **Мінсоцполітики** переліки ВПО, які подали заяви через Портал Дія до 30.04.2022 та не отримали допомоги (далі – Перелік Мінцифри). Уперше Перелік Мінцифри **надійшов наприкінці серпня 2022 року** і містив майже **1,4 млн** заяв, поданих через Портал Дія до 30.06.2022 (**замість до 30.04.2022**), у яких виявлено **дублювання** за понад **половиною заяв** щодо окремих осіб (53,9 відс.), оскільки деякі з них подавали заяви **більше 10 разів**. **Терміни опрацювання** заяв, включених до Переліку Мінцифри, встановлені до **01.10.2022**, уповноваженими органами **переважно не дотримувались**, окремі заяви і на дату аналізу не були опрацьовані. Терміни особистого чи поштою звернення ВПО до уповноважених органів для **підтвердження факту** подання через Портал Дія заяви, встановлені до **01.10.2022**, продовжені до **01.12.2022**.

Нацсоцслужба, на яку покладался контроль за опрацюванням Переліку Мінцифри, **не забезпечила отримання результатів в повному обсязі**. Як наслідок, Рахунковою палатою в Департаменті соціальної політики Вінницької міської ради у квітні 2023 року **виявлено 155 неопрацьованих заяв**, зазначених у Переліку

Мінцифри, за якими за час аналізу донараховано допомогу на проживання **147 заявникам на суму 781,0 тис. грн;**

- **на базі програмного забезпечення ЄІССС**, що функціонує на серверному обладнанні Пенсійного фонду України і створюється з 2021 року, Мінсоцполітики вдалося реалізувати механізм **централізованого призначення і виплати допомоги на проживання ВПО**. Незважаючи на виявлені за підсумками апробації суттєві недоліки, Міністерством прийнято рішення провести з **13.10.2022 по 19.10.2022 міграцію даних** з призначення та виплати допомоги на проживання з АСОПД до ЄІССС, але її результати (кількість особових справ, що не мігрували, повнота і терміни їх доміграції) **Мінсоцполітики не контролювало;**

- **ЄІССС містила недоліки, що впливали на коректність** призначення та виплати допомоги на проживання, і **потребувала постійного доопрацювання**. Усунення недоліків тривало **від 1 до 6 місяців**, деякі з них так і не ліквідовано (зокрема, у виплатній відомості неможливо відкоригувати неправильно нараховану суму, розмір допомоги на проживання ВПО з інвалідністю автоматично не зменшується, допомога в разі включення населеного пункту, з якого перемістилася особа, до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого наказом Мінреінтеграції від 22 грудня 2022 р. № 309, зареєстрованого в Мін'юсті 23 грудня 2022 р. за № 1668/39004 (далі – Перелік № 309), автоматично не нараховується, реєстр переplat містить недостовірні дані тощо). Наприклад, **до лютого 2023 року автоматично не припинялися** виплати допомоги ВПО після зняття їх з обліку, внаслідок чого **у двох уповноважених органах встановлено 485 тис. грн переplat**, що виникли через невчасне припинення виплати допомоги на проживання ВПО, які самостійно знялися з обліку через Портал Дія. За 2021–2022 роки на створення і функціонування ЄІССС витрачено **164,3 млн грн**, у т. ч. **86,2 млн грн** за рахунок державного бюджету, **78,1 млн грн** – міжнародної технічної допомоги, з них у частині призначення та виплати допомоги на проживання ВПО у сумі **щонайменше 8,5 млн грн**, що є непродуктивним використанням коштів.

3.5. Мінсоцполітики надавало суперечливі роз'яснення, які в окремих випадках **не узгоджувалися із законодавством**. Так, Міністерство для вирішення проблеми взяття на облік і виплати допомоги на проживання ВПО, заяви яких подані через Портал Дія до **30.04.2022** та своєчасно не опрацьовані, **рекомендувало фахівцям уповноважених органів в ЄІБДВПО дату первинного звернення** через Портал Дія зазначати як «березень–квітень», дату видачі довідки про взяття на облік – **у реальному часі**, а допомогу на проживання **призначати з березня** на підставі опрацьованих переліків Мінцифри. При цьому **уповноваженим органам Порядком № 509 не надано права коригувати інформацію в ЄІБДВПО в частині дати звернення після опрацювання Переліку Мінцифри.**

Як наслідок, **більшість уповноважених органів** після отримання роз'яснення

призначила допомогу на проживання, інші, посилаючись на відсутність у Порядку № 509 відповідних норм, – ні. У результаті на дату аналізу за допомогою ЄІБДВПО неможливо підтвердити обґрунтованість призначення з березня допомоги на проживання ВПО, заяви яких були повторно подані уповноваженим органам з **01.05.2022 по 31.12.2022**.

4. Взяття на облік ВПО та призначення їм допомоги на проживання уповноважені органи, уповноважені особи виконавчого органу сільської, селищної, міської ради, центри надання адміністративних послуг у 2022 році здійснювали у непоодиноких випадках з порушенням норм порядків № № 509, 332, що призводило до несвоєчасного надання допомоги на проживання ВПО або, навпаки, несвоєчасного припинення її виплати та відповідно спричиняло переплати/недоплати, зокрема:

п'ятьма із семи охоплених аналізом уповноважених органів порушено **термін призначення** допомоги на проживання, визначений абзацом двадцять третім пункту 6 Порядку № 332 (10 робочих днів після подання заяви), від **двох днів до 4,5 місяців**. Так, у Шевченківському відділі соціального захисту управління соціального захисту департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради (далі – Шевченківський відділ Львівської міської ради) встановлено **26 випадків** недотримання терміну призначення допомоги на проживання (перевищено **від 2 до 57 робочих днів**); в Центральному УСЗН Дніпровської міської ради – **15 випадків (від 14 днів до 4,5 місяців)**. Департаментом соціальної політики Вінницької міської ради 37 особам надано довідки про взяття на облік ВПО з порушенням на **6–14 днів** терміну, визначеного пунктом 6 Порядку № 509;

несвоєчасне припинення двома уповноваженими органами у містах Вінниця та Львів виплати допомоги на проживання **після виключення територіальної громади** з Переліку територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) станом на 10 грудня 2022 року, затвердженого наказом Мінреінтеграції від 25 квітня 2022 р. № 75, зареєстрованим в Мін'юсті 25 квітня 2022 р. за № 453/37789, всупереч абзацу восьмого пункту 3 Порядку № 332 зумовило переплати **в сумі 63,0 тис. грн**;

Центральним УСЗН Дніпровської міської ради **всупереч пункту 3 Порядку № 332** відмовлено ВПО в призначенні допомоги на проживання, внаслідок чого утворилась недоплата **в сумі 16,0 тис. гривень**. Департаментом соціальної політики Вінницької міської ради своєчасно не припинено виплату допомоги на проживання 40 одержувачам у зв'язку зі смертю, поверненням до покинутого місця проживання, виїздом за кордон тощо, що не узгоджується з пунктом 3 Порядку № 332 і призвело до переплати **в сумі 168 тис. гривень**.

5. Мінсоцполітики як головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми за КПКВК 2501480 у 2022 році **не забезпечено належного здійснення заходів з моніторингу, аналізу та контролю**

за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів, що є складовими ефективного виконання будь-якої бюджетної програми.

5.1. Мінсоцполітики не здійснювало моніторингу стану справ щодо виплати грошової допомоги/допомоги на проживання, інформацію про випадки її невиклати у 2022 році не збирало. Проте, як засвідчив аналіз, сума спрямованих розпорядникам коштів нижчого рівня і Мінсоцполітики відкритих асигнувань на **857247,1 тис. грн була меншою за нараховані** (за даними програмного забезпечення) до виплати одержувачам суми грошової допомоги/допомоги на проживання, але Міністерство не вживало заходів щодо з'ясування причин, за яких кошти не спрямовуються одержувачам.

5.2. Через непроведення Міністерством моніторингу залишків коштів на рахунках розпорядників коштів нижчого рівня (після квітня 2022 року) повернення спрямованих відкритих асигнувань здійснювалося лише в разі звернення цих розпорядників, що необґрунтовано відволікало кошти державного бюджету з єдиного казначейського рахунку. У такий спосіб наприкінці 2022 року розпорядниками коштів нижчого рівня до державного бюджету повернено **467,9 тис. грн**, перерахованих їм для виплат, починаючи з квітня 2022 року.

5.3. Мінсоцполітики не аналізувало причин повернення, починаючи з травня 2022 року, на рахунок за КПКВК 2501480 від Акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» (далі – АТ «Ощадбанк») коштів допомоги на проживання в сумі **624,3 млн грн**, не зарахованих на рахунки її одержувачів з різних причин (некоректні реквізити рахунку, особисті дані ВПО тощо). При цьому уповноважені органи через відсутність контролю Мінсоцполітики не ідентифікували причин таких випадків (у т. ч. у зв'язку з недоліками програмного забезпечення), тому нараховані одержувачам суми допомоги на проживання продовжували некоректно перераховуватися, а потім знову поверталися від АТ «Ощадбанк». Це свідчить, що у середньому від **35 до 50 тис. одержувачів з числа ВПО** отримували допомогу на проживання із затримками від **5 до 7 місяців** або взагалі її не отримували.

5.4. Зміни до паспорта бюджетної програми за КПКВК 2501480 упродовж 2022 року не вносилися, що призвело до неузгодженості планових і фактичних показників, звіт про виконання паспорта оприлюднено у кінці березня (більш як на місяць пізніше термінів, визначених частиною п'ятою статті 28 Бюджетного кодексу України). Результативні показники звіту про виконання паспорта за 2022 рік усупереч пункту 6 Загальних вимог до визначення результативних показників бюджетних програм, затверджених наказом Міністерства фінансів України (далі – Мінфін) від 10 грудня 2010 р. № 1536, зареєстрованим у Мін'юсті 27 грудня 2010 р. за № 1353/18648, були **розрахунковими** (кількість одержувачів із числа ВПО та середньомісячний розмір допомоги на проживання) та не

підтверджувалися звітністю, що надалі створює ризики неефективного управління такими коштами.

6. Надання компенсації витрат роботодавцям на оплату праці за працевлаштування ВПО у 2022 році здійснювалося у складних умовах воєнного стану в Україні, мету бюджетної програми за КПКВК 1201700 здебільшого досягнуто. Водночас відносно невеликий обсяг виділених Мінекономіки за КПКВК 1201700 коштів резервного фонду державного бюджету (200 000 тис. грн) обумовлений реальною можливістю бюджету і труднощами у визначенні обґрунтованої потреби. Реалізація програми на всіх її етапах була ускладнена недосконалістю Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 331 (далі – Порядок № 331), обмеженістю планових призначень за КПКВК 1201700 та характеризувалася у ряді випадків низкою організаційних недоліків і прийняттям Мінекономіки і ДЦЗ несвоєчасних та/або неефективних управлінських рішень.

6.1. Передбачений Порядком № 331 термін «компенсація витрат», незважаючи на назву, фактично є авансуванням майбутніх витрат роботодавця на оплату праці ВПО, що унеможливило на етапі подання заяви перевірку достовірності поданих документів і цільового використання роботодавцем отриманих коштів.

Внесення змін до Порядку № 331 у частині здійснення компенсації витрат по факту (після відпрацювання працевлаштованими ВПО одного чи двох місяців) надасть можливість усунути ризики нецільового та неефективного використання коштів, їх надлишкового використання та повернення роботодавцем (самостійно чи за результатами перевірки) через припинення трудових відносин або невиконання роботодавцем встановлених Порядком № 331 умов для надання компенсації.

6.2. Порядок № 331 у 2022 році чітко не визначав понять «внутрішньо переміщена особа» і «роботодавець» для цілей цього Порядку. Змінами, внесеними в січні 2023 року постановою Кабінету Міністрів України від 10 січня 2023 р. № 33 «Про внесення змін до Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні», ці терміни взагалі виключені з пункту 1 Порядку № 331 і знову визначені лише в червні 2023 року після внесення змін постановою Кабінету Міністрів України від 06 червня 2023 р. № 568 «Про внесення змін до Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні» (далі – Постанова № 568). Зазначене ускладнювало визначення центрами зайнятості кола

роботодавців і працевлаштованих ВПО, на яких поширюється дія Порядку № 331, як наслідок, створювалися ризики нецільового використання коштів.

Порядком № 331 не визначені критерії особи з числа ВПО, у разі невідповідності ВПО яким регіональним центром зайнятості згідно з абзацом четвертим пункту 9 Порядку № 331 приймається рішення щодо відмови роботодавцю у наданні компенсації витрат, що ставить під сумнів обґрунтованість прийняття таких рішень.

6.3. Однією з умов надання компенсації витрат згідно з абзацом четвертим пункту 2 Порядку № 331 є подання роботодавцем податкової звітності за IV квартал 2021 року або річної звітності за 2021 рік, внаслідок чого роботодавці, які легітимно почали свою діяльність у 2022 році, позбавлені можливості отримати компенсацію витрат. Відсутність у таких роботодавців податкової звітності за IV квартал 2021 року або річної звітності за 2021 рік (які при цьому працевлаштували осіб з числа ВПО з дотриманням інших умов надання компенсації) унеможливило отримання компенсації витрат та не стимулювало їх до працевлаштування ВПО. Зазначене питання врегульовано лише в червні 2023 року шляхом внесення змін Постановою № 568.

6.4. Неузгодженими є і норми пунктів 8 і 9 Порядку № 331 у частині прийняття регіональними центрами зайнятості рішень щодо надання або відмови у наданні компенсації витрат залежно від форми надходження заяви від роботодавця. Як наслідок, регіональні центри зайнятості, приймаючи рішення незалежно від форми надходження заяв роботодавців, порушували вимоги пункту 9 Порядку № 331 щодо прийняття ними відповідних рішень (крім заяв, поданих через Портал Дія).

Передбачена пунктом 8 Порядку № 331 вимога передачі сформованої засобами Порталу Дія заяви роботодавця на розгляд та прийняття рішення до регіонального центру зайнятості нівелюється положеннями пункту 9 Порядку № 331, згідно з якими рішення щодо надання або відмови у наданні компенсації витрат приймається регіональним центром зайнятості протягом п'яти календарних днів після отримання заяви від роботодавця та надсилається йому протягом трьох календарних днів у спосіб, обраний роботодавцем для подання заяви (крім подання заяви через Портал Дія).

6.5. З 2014 року в нормативно-правовій базі, що регламентує державну політику у сфері зайнятості та трудової міграції, не усунуто неузгодженості, пов'язані із визначенням статусу Державної служби зайнятості.

Кабінет Міністрів України своїм рішенням у березні 2014 року фактично відновив функціонування державної служби зайнятості як централізованої системи державних установ, діяльність якої спрямовувалася та координувалася до березня 2020 року Мінсоцполітики, а з березня 2020 року – Мінекономіки, що не відповідає нормам Закону України від 05 липня 2012 р. № 5067-VI «Про зайнятість населення» (далі – Закон № 5067), Закону України

від 02 березня 2000 р. № 1533-III «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» (далі – Закон № 1533), якими передбачено виконання функцій державної служби зайнятості центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції і здійснює свої повноваження безпосередньо та через територіальні органи.

На час проведення аналізу виконання органами державної служби зайнятості завдань і функцій у сфері зайнятості населення, трудової міграції та соціального захисту від безробіття, які фінансуються за рахунок і в межах коштів, передбачених у бюджеті Фонду безробіття, а також функції виконавчої дирекції Фонду безробіття регулювалось, зокрема, пунктом 2 постанови Кабінету Міністрів України від 05 березня 2014 р. № 90 «Деякі питання державного управління у сфері зайнятості населення» (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2020 р. № 206 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо передачі окремих повноважень від Міністерства соціальної політики до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства у сфері зайнятості населення»). **Отже, статус державної служби зайнятості, визначений цією постановою, досі не відповідає нормам законів № № 5067, 1533.**

7. Оцінка ефективності виконання бюджетної програми за КПКВК 1201700 засвідчила, що, незважаючи на досягнення мети і завдань бюджетної програми, Мінекономіки в окремих випадках не забезпечено належного управління коштами резервного фонду державного бюджету на надання роботодавцям компенсації витрат та їх використання.

7.1. Мінекономіки перераховано ДЦЗ для надання роботодавцям компенсації витрат 199 855,1 тис. грн, при цьому 144,9 тис. грн, за наявності дефіциту кошторисних призначень на загальну суму 10 046,0 тис. грн та відсутності належного контролю головного розпорядника, не заявлено ДЦЗ, що є неефективним управлінням коштами державного бюджету.

Разом з тим затримки Мінекономіки з фінансуванням у квітні-червні 2022 року видатків центрів зайнятості на надання компенсації витрат спричинили недотримання центрами зайнятості встановлених пунктами 10 і 12 Порядку № 331 (у редакції до 02.07.2022) термінів (перевищені від 3 до 44 днів) перерахування коштів компенсації витрат роботодавцям у загальній сумі 57 142,6 тис. гривень.

Регіональними центрами зайнятості спрямовано 199 766,5 тис. грн із резервного фонду на надання компенсації витрат 6 206 роботодавцям за 16 352 працевлаштованих осіб з числа ВПО, що на 967 осіб (6,3 відс.) більше їх прогнозованої кількості. Залишок невикористаних коштів, який наприкінці бюджетного року становив 88,6 тис. грн, свідчить про неефективне їх використання (15,4 тис. грн на рахунках центрів зайнятості та 73,2 тис. грн, які

ДЦЗ 30.12.2022 повернено Мінекономіки, спрямовано на відновлення обсягу видатків резервного фонду державного бюджету).

7.2. На початок листопада 2022 року використано **85 відс. коштів**, передбачених у державному бюджеті за **КПКВК 1201700**, а на початок грудня 2022 року – **95 відс.**, що призвело до **фактичного призупинення виконання бюджетної програми наприкінці 2022 року**. Як наслідок, регіональними центрами зайнятості в порушення пункту 9 Порядку № 331 **не розглянуто і не прийнято рішень** про надання компенсації на суму **10 046,0 тис. грн за 467 заявами**, що надійшли від роботодавців, за **947 працевлаштованих осіб** із числа ВПО.

Крім того, **через ненадходження коштів** регіональними центрами зайнятості **не здійснені видатки** на суму **1 131,0 тис. грн** за раніше прийнятими рішеннями про надання компенсації витрат за **другий місяць продовження зайнятості ВПО** відповідно до пункту 12 цього Порядку.

7.3. Оскільки програма за **КПКВК 1201700** стала дієвою підтримкою для **осіб із числа ВПО**, з метою розширення можливості її реалізації ДЦЗ на початку листопада 2022 року надав Мінекономіки **пропозиції щодо внесення змін до Порядку № 331**, зокрема у частині визначення одним із джерел фінансування програми **коштів Фонду безробіття**, і **вказав прогнозу потребу** у фінансуванні програми до кінця року в обсязі **30 млн гривень**.

Мінекономіки, враховуючи **зростання чисельності ВПО та продовження воєнного стану**, а також **відсутність коштів у державному бюджеті на реалізацію програми**, у грудні 2022 року подано Кабінету Міністрів України проект змін до Порядку № 331, згідно з яким запропоновано розширити перелік джерел фінансування компенсації витрат, але через **тривале узгодження** (протягом двох місяців) Мінекономіки з Мінфіном цього проекту зміни внесено Урядом **лише в січні 2023 року**. З **18.01.2023** фінансування компенсації витрат здійснюється за **рахунок коштів Фонду безробіття та інших джерел, не заборонених законодавством**.

7.4. Мінфіном як органом, що здійснює верифікацію та моніторинг державних виплат, **не затверджено методики перевірки компенсації витрат роботодавцям**, що є **недотриманням вимог частини третьої статті 9 Закону України** від 03 грудня 2019 р. № 324-IX «Про верифікацію та моніторинг державних виплат» (далі – Закон № 324) і не забезпечує умов для здійснення верифікації таких державних виплат.

Мінекономіки як центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері праці та зайнятості населення, **не затверджено порядку опрацювання рекомендацій за результатами проведення верифікації компенсації витрат роботодавцям**, що є **недотриманням вимог частини дев'ятої статті 16 Закону № 324**. Як наслідок, регіональними центрами зайнятості інформацію щодо результатів опрацювання

71 рекомендації Мінфіну та прийнятих за ними рішень до Інформаційно-аналітичної платформи електронної верифікації та моніторингу (далі – ІАП) не внесено, що є порушенням частини шостої статті 16 Закону № 324 і пункту 9 Порядку здійснення верифікації та моніторингу державних виплат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 136, у частині опрацювання наданих рекомендацій у строк, що не перевищує 5 робочих днів з дня їх прийняття.

Мінфіном у порушення пункту 2 частини першої статті 4 Закону № 324 у грудні 2022 року не забезпечено функціонування ІАП, як наслідок, не проводилися і заходи верифікації компенсації витрат у загальній сумі 9 764,4 тис. грн для її надання 957 роботодавцям за 1 544 працевлаштованих осіб із числа ВПО.

7.5. Мінцифри впродовж травня-червня 2022 року не забезпечило подання до ДЦЗ Реєстру роботодавців – отримувачів компенсації витрат, сформованого засобами Порталу Дія, що ускладнило процес формування ДЦЗ подань Мінекономіки для перерахування коштів на рахунок Фонду безробіття та здійснення заходів поточної верифікації, що є недотриманням пункту 8 Порядку № 331 (у редакції від 20.03.2022).

Договір про інформаційну взаємодію, укладений 26.04.2022 відповідно до пункту 7 Порядку № 331 між Мінцифри, Державною службою зайнятості (далі – ДСЗ), Пенсійним фондом України, Державною податковою службою України та державним підприємством «Дія» для забезпечення надання електронної публічної послуги щодо компенсації витрат, потребує доопрацювання з урахуванням змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 735 «Про особливості реалізації державної політики у сферах зайнятості та загальнообов’язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час воєнного стану та після його припинення або скасування» (далі – Постанова № 735) до пункту 8 Порядку № 331, у частині механізму припинення формування та подання заяви засобами Порталу Дія. Разом з тим ДСЗ як сторона договору інформаційної взаємодії, що забезпечує отримання інформації та її використання, у пункті 7 Порядку № 331 взагалі не визначена, що потребує врегулювання.

Аналізом встановлено розбіжність між даними Мінцифри щодо кількості заяв, поданих роботодавцями і переданих на розгляд і прийняття рішення до регіональних центрів зайнятості засобами Порталу Дія (5 997 заяв), та даними ДЦЗ щодо кількості заяв, що надійшли до центрів зайнятості в електронній формі засобами Порталу Дія (5249 заяв): різниця становить 748 заяв (14,3 відс. згідно з даними ДЦЗ). Зазначене свідчить про недоліки в процесі інформаційної взаємодії цих органів, створює ризики недостовірності обліку заяв роботодавців, поданих на розгляд до центрів зайнятості, їх неналежного опрацювання, недотримання цими

органами норм Порядку № 331 та зменшує рівень довіри до програми серед роботодавців.

7.6. Заходами контролю використання коштів, що перераховуються роботодавцям як компенсація витрат, шляхом проведення центрами зайнятості відповідних перевірок протягом 180 календарних днів після останньої виплати такої компенсації (згідно з пунктом 18 Порядку № 331) на кінець 2022 року охоплено 62,1 відс., а станом на 01.05.2023 – 96,4 відс. роботодавців, яким надавалася компенсація витрат у 2022 році. При цьому Порядком № 331 не визначено порядку проведення перевірок достовірності відомостей, поданих роботодавцем для отримання коштів, дотримання порядку їх використання роботодавцем, а Мінекономіки не приймалися управлінські рішення щодо унормування Порядку № 331 з цього питання, що знижує ефективність здійснення центрами зайнятості контролю за використанням коштів компенсації витрат.

Управління коштами резервного фонду державного бюджету за КПКВК 1201700 у загальній сумі 4 452,1 тис. грн (932,8 тис. грн, які за результатами перевірок, здійснених центрами зайнятості, підлягали поверненню роботодавцями (повернено 90,2 відс.), а також 3 519,3 тис. грн добровільно повернені роботодавцями за результатами самоконтролю) здійснювалося неефективно, що, зокрема, зумовлено тим, що передбачене Порядком № 331 надання роботодавцю компенсації витрат фактично було авансуванням його майбутніх витрат на оплату праці осіб із числа ВПО.

7.7. Окремі результативні показники звіту про використання коштів з резервного фонду та показники результатів оцінки ефективності бюджетної програми за КПКВК 1201700 за 2022 рік, надіслані Мінекономіки до Мінфіну та Казначейства, не підтверджені звітністю ДЦЗ. Як засвідчив аналіз, ключовий показник «чисельність працевлаштованих ВПО, за яких роботодавцям виплачено компенсацію витрат на оплату праці» завищений на 420 осіб (на 2,5 відс.), а показник «кількість роботодавців, які отримали компенсацію» (16 772 особи) перевищує фактичну кількість роботодавців (6 206 осіб) у 2,7 рази, що свідчить про застосування недостовірних звітних даних при оцінці ефективності виконання бюджетної програми за КПКВК 1201700 і викривило фактичний стан справ.

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

ВИРІШИЛА:

1. Звіт про результати аналізу ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на надання допомоги на проживання внутрішньо переміщених

осіб та компенсації роботодавцям витрат на оплату праці за їх працевлаштування, в умовах воєнного стану затвердити.

2. Звіт про результати аналізу і рішення Рахункової палати надіслати Верховній Раді України протягом **15 днів** з дня затвердження цього Звіту.

3. Звіт про результати аналізу в порядку інформування надіслати Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, Міністерству фінансів України.

4. Відомості про результати аналізу у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України і рекомендувати:

внести на розгляд Верховної Ради України в установленому порядку проект Закону України про внесення змін до Закону № 1706 щодо актуалізації його положень у частині застосування електронних послуг, зокрема Порталу Дія, при взятті на облік ВПО;

нормативно врегулювати обов'язкове подання РНОКПП особами незалежно від віку при отриманні допомоги на проживання ВПО;

вирішити питання щодо зняття запровадженого обмеження контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання допомоги на проживання ВПО, який мають здійснювати територіальні органи Нацсоцслужби;

оптимізувати повноваження у частині забезпечення соціального захисту ВПО, покладені на Мінсоцполітики та Мінреінтеграції, згідно з положеннями про ці міністерства, уникаючи їх дублювання;

надати доручення Мінсоцполітики і Мінцифри забезпечити дієвий контроль за взяттям через Портал Дія на облік як ВПО осіб, які відповідно до Закону № 1706 залишили або покинули своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації тощо;

надати доручення Мінсоцполітики і МОЗ узгодити позицію щодо необхідності проходження ВПО з інвалідністю огляду після закінчення строку дії довідки МСЕК та визначити критерії, що встановлюють обставини, за яких такий огляд не проходять;

надати доручення Мінфіну затвердити згідно з частиною третьою статті 9 Закону № 324 Методику перевірки державних виплат (компенсації витрат роботодавцям); забезпечити згідно з пунктом 2 частини першої статті 4 Закону № 324 безперебійне функціонування ІАП для своєчасного здійснення заходів превентивної верифікації компенсації витрат;

надати доручення Мінсоцполітики і Держстату запровадити періодичну статистичну звітність про стан набуття особами статусу ВПО, надання їм допомоги на проживання;

вжити заходів щодо регулярного обміну Мінсоцполітики з Адміністрацією Держприкордонслужби інформацією про перетин державного кордону особами з числа ВПО, які отримують допомогу на проживання;

надати доручення Мінекономіки:

- підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт акта щодо змін до Порядку № 331 у частині визначення критеріїв особи з числа ВПО, у разі невідповідності яким регіональним центром зайнятості згідно з абзацом четвертим пункту 9 Порядку № 331 приймається рішення про відмову роботодавцю в наданні компенсації витрат; виключення з абзаців першого та шостого пункту 9 слів «(крім подання заяви через Портал Дія)»; а також визначення в пункті 7 Порядку № 331 ДСЗ стороною договору інформаційної взаємодії;

- розробити і затвердити порядок опрацювання рекомендацій за результатами проведення верифікації державних виплат, а саме компенсації витрат роботодавцям, згідно з частиною дев'ятою статті 16 Закону № 324;

- розробити і затвердити порядок проведення перевірок достовірності відомостей, поданих роботодавцем для отримання коштів, дотримання порядку їх використання роботодавцем, а також визначити форму типового акта перевірки;

- врегулювати діяльність ДСЗ відповідно до законів № № 5067, 1533 у частині виконання функцій державної служби зайнятості центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції;

надати доручення Мінцифри:

- внести зміни до Договору про інформаційну взаємодію в частині врахування змін, внесених Постановою № 735 до пункту 8 Порядку № 331;

- здійснити з ДЦЗ взаємозвірку надходження заяв роботодавців на надання компенсації витрат засобами Порталу Дія.

5. Звіт про результати аналізу і рішення Рахункової палати надіслати Мінсоцполітики і рекомендувати:

підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України в установленому порядку проєкт нормативно-правового акта щодо змін до:

- Закону № 1706 у частині актуалізації його положень щодо застосування електронних послуг, зокрема Порталу Дія, при взятті на облік ВПО;

- Порядку № 509 у частині затвердження Мінсоцполітики форми заяви про взяття на облік ВПО та форми журналу обліку виданих довідок про взяття на облік ВПО; виключення з абзаців дев'ятого – одинадцятого пункту 2¹ помилкового посилання на категорії осіб, відомостями про яких володіє ПФУ, і включення його до абзаців дев'ятнадцятого – двадцятого пункту 2; встановлення відповідальності заявника за достовірність повідомленої інформації щодо дати та обставин переміщення, фактичного місця проживання на момент виникнення обставин, що зумовили переміщення, тощо під час подання заяви про взяття на облік ВПО; застосування в тексті цього Порядку єдиного поняття «житлові приміщення яких зруйновані або стали непридатними для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ»;

- Порядку № 509 і Порядку створення, ведення та доступу до відомостей

Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 646, у частині уніфікації переліку відомостей, що мають міститися в заяві про взяття на облік та вноситися до ЄІБДВПО, зокрема щодо внесення до заяви про взяття на облік ВПО даних про документ, який посвідчує особу заявника; РНОКПП; фактичне місце проживання/перебування ВПО на території, де виникли обставини, зазначені у статті 1 Закону № 1706; обставини, що спричинили внутрішнє переміщення;

- Порядку № 332 у частині узгодження з нормами Порядку № 509 застосування поняття «житлові приміщення яких зруйновані або стали непридатними для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ»; передбачення підстав для припинення виплати допомоги на проживання з наступного місяця за місяцем, в якому виникли такі обставини (звернення ВПО; смерть одержувача; зміна місця проживання/перебування; повернення до покинутого місця проживання; виїзд за межі території України; відсутність або виключення з Переліку № 309 територіальної громади, з якої після введення воєнного стану перемістилися ВПО; відсутність або виключення з Переліку № 309 територіальної громади, до якої до 24.02.2022 перемістилися ВПО, у т. ч. ті, які отримували грошову допомогу); встановлення дати перерахунку допомоги на проживання у зв'язку зі зміною категорії одержувача (досягнення дитиною 18 років, набуття/втрата групи інвалідності); передбачення норми щодо повернення неправомірно/повторно отриманої допомоги на проживання уповноваженими органами за рахунок утримань з наступних виплат; а також стягнення сум переоплати в судовому порядку в разі неповернення ВПО надміру отриманих коштів добровільно; обмеження терміну виплати допомоги на проживання визначеним терміном з урахуванням майнового стану ВПО;

- підпункту 3 пункту 5 Порядку № 1475 у частині встановлення повернення на рахунок Мінсоцполітики від АТ «Ощадбанк» або іншого банку, в якому відкрито поточний рахунок ВПО, лише сум допомоги на проживання, зарахованих на такий рахунок з місяця, наступного за місяцем смерті (визнання безвісно відсутньою або оголошення померлою) особи;

узгодити норми Закону № 1706 і підпункту «б» пункту 9 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу України щодо здійснення видатків на виплату допомоги на проживання ВПО за рахунок коштів Державного бюджету України;

привести у відповідність із Законом № 1706 норми Порядку № 332 у частині надання права хрещеним батькам малолітньої дитини, яка прибула без супроводження законного представника, подавати заяву про взяття її на облік як ВПО та отримувати допомогу на проживання;

визначити механізм відображення в бухгалтерському обліку, фінансовій та бюджетній звітності сум дебіторської/кредиторської заборгованості з допомоги на проживання ВПО та вживати заходів щодо його практичного застосування;

забезпечити обмін інформацією з уповноваженими органами про суми неправомірно/повторно отриманої допомоги на проживання, повернені громадянами/банками (за вимогою) на рахунок Мінсоцполітики;

розробити і запровадити механізм контролю за сумами і причинами наявних переplat грошової допомоги/допомоги на проживання ВПО та заходами, що вживаються уповноваженими органами для встановлення винних осіб, погашення переplat;

ініціювати питання проведення уповноваженими органами звіряння наявних сум переplat надміру виплачених коштів грошової допомоги/допомоги на проживання із відповідними сумами, відображеними в ЄІССС;

удосконалити зміст заяви про взяття на облік ВПО, зокрема передбачити підтвердження особистим підписом заявника, що всі відомості є достовірними, повними і точними;

забезпечити усунення недоліків у ЄІССС, зокрема, передбачити функції автоматичного відновлення виплат у разі повторного включення територіальної громади до відповідних переліків, затверджених Мінреінтеграції; зменшення розміру допомоги на проживання ВПО з інвалідністю після закінчення строку дії довідки МСЕК;

забезпечити своєчасне доопрацювання програмного забезпечення ЄІБДВПО відповідно до нормативно-правових актів та в разі внесення змін до них, зокрема, у частині актуалізації довідника класифікатора об'єктів адміністративно-територіального устрою України; скасування дії довідки про взяття на облік у разі повідомлення ВПО про повернення до покинутого місця проживання відповідним уповноваженим органам; збереження відомостей про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби ВПО; формування звітів за звітний період або на підставі всіх даних, наявних про ВПО в ЄІБДВПО; створити комплексну систему захисту інформації;

забезпечити автоматизований обмін електронними даними між інформаційними ресурсами Мін'юсту щодо підтвердження даних про смерть ВПО згідно з відомостями Державного реєстру актів цивільного стану громадян;

забезпечити дієвий контроль за отриманням через Портал Дія статусу ВПО особами, які переміщуються в межах тимчасово окупованих територій або з неокупованої на окуповану територію, і своєчасне реагування на такі випадки з прийняттям відповідних рішень;

проводити постійний моніторинг не зарахованих на рахунки одержувачів сум допомоги на проживання, повернених АТ «Ощадбанк» на рахунок Мінсоцполітики, та вживати заходів щодо недопущення повторного незарахування;

забезпечити формування результативних показників звіту про виконання паспорта бюджетної програми у частині надання допомоги на проживання ВПО на підставі фінансової та іншої звітності, даних бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку тощо;

вжити заходів щодо усунення виявлених під час аналізу недоліків і порушень та запобігання їм надалі, розглянути питання притягнення до відповідальності винних осіб.

6. Звіт про результати аналізу і рішення Рахункової палати в електронному вигляді надіслати ДЦЗ і рекомендувати:

розробити порядок опрацювання рекомендацій за результатами проведення верифікації державних виплат, а саме компенсації витрат роботодавцям, згідно з частиною дев'ятою статті 16 Закону № 324 і подати його на розгляд Мінекономіки;

розробити порядок проведення перевірок достовірності відомостей, поданих роботодавцем для отримання коштів, дотримання порядку їх використання роботодавцем, визначити форму типового акта перевірки та подати їх на розгляд Мінекономіки;

здійснити з Мінцифри взаємозвіряння надходжень заяв роботодавців на надання компенсації витрат засобами Порталу Дія;

вжити заходів щодо усунення виявлених під час аналізу недоліків і порушень та запобігання їм надалі, розглянути питання притягнення до відповідальності винних осіб.

7. Звіт про результати аналізу і рішення Рахункової палати в електронному вигляді надіслати Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради і рекомендувати:

забезпечити відображення в бухгалтерському обліку встановлених аналізом і необлікованих сум переplat грошової допомоги;

вжити заходів щодо усунення виявлених під час аналізу недоліків і порушень та запобігання їм надалі, розглянути питання притягнення до відповідальності винних осіб.

8. Звіт про результати аналізу і рішення Рахункової палати в електронному вигляді надіслати Мінекономіки, Вінницькому обласному центру зайнятості, Дніпропетровському обласному центру зайнятості, Лівобережному управлінню соціального захисту населення Дніпровської міської ради; Центральному УСЗН Дніпровської міської ради, Закарпатському обласному центру зайнятості, Київському міському центру зайнятості, Київському обласному центру зайнятості, Одеському обласному центру зайнятості, управлінню соціального захисту населення Обухівської районної державної адміністрації Київської області; управлінню соціального захисту населення Дарницької районної в місті Києві державної адміністрації; Франківському відділу соціального захисту управління соціального захисту департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради; Шевченківському відділу Львівської міської ради і рекомендувати вжити заходів щодо усунення виявлених під час аналізу недоліків і порушень та запобігання їм надалі, розглянути питання притягнення до відповідальності винних осіб.

9. Рішення Рахункової палати в порядку інформування надіслати Раді національної безпеки і оборони України.

10. Оприлюднити рішення Рахункової палати і Звіт про результати аналізу на офіційному вебсайті Рахункової палати.

11. Забезпечити надання Верховній Раді України інформації про стан виконання об'єктами контролю рішення Рахункової палати протягом **45 днів** із дня отримання від них інформації.

12. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Василя Невідомого.

Т. в. п. Голови

Андрій МАЙСНЕР